

Osmanlı Saraylarında Kullanılan Kapılar Üzerine Bir Araştırma

Rahmi ARAS

Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, Mobilya ve Dekorasyon Bölümü, 06500, Beşevler, Ankara,
Sorumlu yazar: rahmiaras@gazi.edu.tr

Geliş tarihi: 23.07.2012

Özet

Bu çalışmada, klasik dönem Osmanlı saraylarından; Topkapı, Beylerbeyi ve Yıldız saraylarına ait el işçiliğiyle yapılan kapıların malzemeleri, süsleme özellikleri, aksesuarları ve konstrüksiyon tekniklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, İstanbul'da bulunan 3 saraya ait toplam 42 kapı incelenmiştir. Saray kapılarının fotoğrafları ile özellikleri ayrı ayrı düzenlenmiş bir form üzerinde toplanmıştır. El işçiliğiyle yapılmış olan saraylara ait kapıların yapısal özellikleri belirlenmiş olup, bu kapıların daha uzun süre korunabilmeleri için çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı Sarayları, Saray Kapıları, Kündekari, Rumi ve Hatai Süslemeler.

The Investigation on Doors Belonging to Ottoman Palaces

Abstract

In this study, it has been aimed to determine the materials of doors and sizes, construction techniques, accessories and decoration of the doors used in Ottoman Palaces: Topkapı, Beylerbeyi and Yıldız Palaces. For this purpose, 42 doors of 3 palaces at city center of İstanbul have been investigated. By this intention, address data, characteristics, photos of the houses and the characteristics, drawings of the doors of these houses have been collected on the inventory forms which have been prepared separately. As a result, the characteristics of the doors used in these palaces have been determined and it has been tried to develop solution proposal for longer life of these palaces.

Key Words: Ottoman Palaces, Palace's Doors, Kündekari, Rumi and Hatai Ornaments.

Giriş

Osmanlı Devleti kurulduktan sonra yerleşik düzene geçene kadar devletin belli bir yönetim mekânı yoktu. Öncelikle İstanbul'un fethinden sonra Osmanlı Devletinde saraylar büyük önem kazanmaya başlamıştır (Uzunçarşılı, 1988). Bu saraylar, yaşama ve yönetim eylemlerine yönelik gereksinimlerin karşılandığı oldukça görkemli mekânlardan oluşmaktadır (Necipoğlu, 1990).

Sarayların iç dekorasyonu ve mimari özellikleri; imparatorluk döneminde prestij bir yapı hüviyetini kazanmış olup, iç dekorasyondaki ihtişam sarayların giriş kapılarına da yansımıştır. Bu kapılarda kullanılan süslemeler, motifler ve şekiller zarif bir görünüme sahiptir. Kapıların ahşap malzemeleri ile metal aksesuarlar bir uyum içerisinde ele alınmıştır. Osmanlı Saraylarının kapıları genellikle büyük ve iki kanatlıdır. Kapı kanatları genellikle süsleme açısından zengin ve zarif el işçiliği ile ahşap malzemenin ve göbekli (panolu) olarak üretilmiştir. Giriş kapıları sarayın sembolü niteliğindedir. Sahip olduğumuz yok olmaya yüz tutmuş bu değerli tarihsel mirasa ait geleneksel detay ve tekniklerin günümüzde

korunarak sahip çıkılması ve yaşatılması sağlanmalıdır. Bu maksatla, başlıca öneme haiz Osmanlı Saraylarında kullanılan kapıların malzemeleri, yapım teknikleri, aksesuar ve süsleme özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmada, Osmanlı saraylarında (Topkapı, Beylerbeyi ve Yıldız sarayları) kullanılan kapıların malzemelerinin, yapım tekniklerinin, aksesuarlarının ve süsleme özelliklerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, İstanbul'da bulunan 3 saraya ait toplam 42 kapı incelenmiştir. Araştırma verileri, sistematik gözlem yapma tekniği ve ayrıntılı bir döküm formu ile elde edilmiş olup; kapıların fotoğrafları da çekilerek tasnifi yapılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

İncelenen Topkapı, Beylerbeyi ve Yıldız Saraylarında bulunan kapılara ait bulgular sırasıyla aşağıda verilmiştir.

Topkapı Sarayı kapıları

İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet tarafından 1460-1478 yılları

arasında yaptırılan ve zamanla yeni eklemelerle genişletilen Topkapı Sarayı, yaklaşık 380 yıl imparatorluğun yönetim merkezi ve padişahların evi olarak kullanılmıştır. Dolmabahçe Sarayı'nın yapılmasından sonra terk edilen saray, önemini her zaman korumuştur. Sultan I. Abdülmecit ve Sultan Abdülaziz dönemlerinde özel izinle saray'ın bazı bölümlerinin ziyarete açıldığı bilinmektedir. Dünya'da günümüze gelebilmiş sarayların en eskisi ve geniş Topkapı Sarayıdır. Atatürk'ün emri ile 1924 yılından beri müze olarak kullanılmaktadır. Topkapı sarayında bulunan kapılar aşağıda verilmiştir.

Bab-ı Hümayun Kapısı

Birinci avlunun girişi ve aynı zamanda Topkapı Sarayının Saltanat girişi olan Bab-ı Hümayun Sur-u Sultani üzerinde yer almaktadır. Asimetrik düzenlenmiş dikdörtgen bir planda, eksenden biraz sola kaydırılmış girişin her iki yanında benzer olan kapıcı daireleri ile üst kata çıkış merdivenleri yer almaktadır. Sultan Abdülaziz zamanında 1866 tarihinde yanan köşk katına ait gravür, minyatür ve fotoğraf gibi görsel nitelikli malzeme bulunmamaktadır. 16. yüzyılın sonlarında tarihlenen Avusturya elçiliklerinin barış kabulünü gösteren belgelerde Bab-ı Hümayun iki katlı olarak gösterilmiştir. Sivri kemer içinde basık kemerli girişin sol tarafında yuvarlak kemerli, zemine inen bir açıklık Bab-ı Hümayun alaylarda ve merasimlerde sarayın ana girişidir. Sabah namazında açılıp, akşam namazından evvel kapanan bu kapı kapalı iken saraya giriş ve çıkış yandaki koltuk kapıdan yapılırdı. 1502'de İstanbul'a gelen Teodor Kontakuze sarayla ilgili olarak verdiği bilgide dikkatle korunan Bab-ı Hümayun'dan herkesin atla geçebileceğinden bahsetmektedir. Edirne eski sarayının girişi olarak kabul edilen, dış duvar üstünde olması gereken kapı niteliklerine sahip değildir. Manisa Sarayı girişi de çok yalın olmasına rağmen kapı üstünde köşk fikri açısından önemlidir. Kapı üstündeki köşk fikri Roma ve Bizans dönemi kapılarında üst kattaki galeriden ve korunma amaçlı inşa edilmiştir. (Seçkin, 1990). Üç boyutta biçimlenme olarak Bab-ı Hümayun, sur duvarı ya da beden duvarı üzerinde

yuvarlak ya da köşeli kulelerle birleştirilen İslam saraylarının girişlerinden, şehir kapılarından, İstanbul'da Büyük saray girişinden ve Selçuklu saraylarının kıvrımsal tasarımlarındaki girişlerden çok farklıdır. Plan fikri Yakındoğu'daki çok yaygın doğrusal kapı tipolojisine uymakla birlikte kapı üzerindeki köşk tasarımı daha çok Uzakdoğu'da Çin mimarisinde sur ve saray kapılarında görülen bir prototipe yaklaşmaktadır (Eczacıbaşı, 1997).

Ancak, biçimsel olarak ve kagir malzeme ile sur duvarının devamı gibi yapı Akdeniz uygulamalarına yakın görünüyor. Sur duvarlarının üzerinde yer alan ve doğrusal giriş olarak düzenlenmiş kapı yapılarının en erken tarihli örneklerini Anadolu'da görüyoruz. M.Ö. 14. yüzyıla tarihlenen Boğazköy Büyükkale'nin güneybatı kapısının ve Alacahöyük'teki Sfenks kapısı ile Zincirli Kale'nin kapısı bu tipolojiye giren en erken kapı yapılarıdır. Bab-ı Hümayun'daki giriş genişliği 3 m'dir. Girişte 5.35m olan yükseklik içerideki eyvanlarda 6.90m'ye ulaşır. Bu giriş genişliği yaklaşık ölçümlerde diğer İslam saray yapılarının ve şehir kapılarının girişlerinde de görülmektedir. Kasr el -Hayr el-Şarki'de 2.98 m, Ukaydır'da 3 m, Diyarbakır Bab-ı Hümayun'un tasarımında diğer bir özellik sasoni mimarisinin başlıca özellikleri olan kubbeli mekân ve tonoz kullanılmaktadır (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Şekil 1, T:22'de görülen kapı Topkapı Sarayı'nın giriş kapısı olan Bab-ı Hümayun'dur. Tarihte bu kapı, düşman kuvvetlerine karşı sağlam ve dayanıklı olması gerektiğinden, saf metal ve demirden yapılmıştır. Kapının boyutları giriş kapısı olduğundan dolayı büyük yapılmıştır. Kapıyı 3 kısma ayıracak olursak, alt bölgede dikey ve yatay göbekler oluşturularak kenarlarına güzel bir desen verilmiştir. Orta kısmına alt kısımdan farklı olarak 3 tane demir tokmak yapılmıştır. Orta kısımdaki iki göbek içe doğru girintili diğer göbekler ise dışa doğru çıkıntılı olarak yapılmıştır. Üst kısma ise alt kısımdaki gibi yatay ve dikey göbekler uygulandığı görülmüştür. Bu kapıda ön plana çıkan simetridir (Yücel, 2001).

Bab-üs Selam

Bab-üs Selam Topkapı Sarayında birinci avludan ikinci avluya geçişi sağlayan orta saltanat kapısıdır (Şekil 1'deki T:30 nolu kapı). Bab-ı Hümayun gibi çift kanatlı düzenlenmiştir. Yatay konumda dikdörtgen bir plan şemasında, giriş sağda iki, solda bir oda şeklinde eksen kaydırılmıştır. Birinci avlu cephesinde girişin her iki yanında yer alan sekizgen planlı kulede altlarındaki bölmelerinde gerektiğinde vezirlerin ve diğer nüfuzlu kişilerin tutuklanarak mahkûm edildikleri "kapı arası" denilen penceresiz odalar bulunmaktadır. Asıl saray girişinin merkezi olan Bab-üs' Selam 1.50m genişliğinde ve 6m yüksekliğinde duvar üzerinde yer almaktadır. Sarayın birinci bölümünde yer alan hiyerarşisinde Bab-ı Hümayun kapıcılarının üstünde olan orta kapı kapıcıları tarafından korunan Bab-üs Selam geceleri erken kapandığından giriş ve çıkışları için Has Ahırlar tarafındaki Meyit Kapısı kullanılmakta idi. Bab-üs Selam'ın bugünkü kuleli biçimindeki özgünlüğü konusunda Eldem ve Ayverdi benzer görüştedir. Eldem, ilk yapıldığında iç ve dış kapıların üzerinde büyük dik saçaklar olduğu, sonradan 1482 - 1500 yıllarında ön cephede ise 17. yüzyılda bir revakın eklendiği belirtilmektedir. Ayverdi'de benzer bir yaklaşımla Bab-üs Selam-ı kulesiz ve revaksız kabul etmiş ve revakıda 18. yüzyılda eklemesi olarak belirtmiştir. Fatih döneminin son zamanlarından Kanuni dönemlerinin ortalarına kadar yaşayan Kemal Paşazade kapının her iki yanındaki Avrupa tarzı kuleyi daha çok Fatih dönemi yapısı olarak kabul etmiştir (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Kemal Paşazade'nin eserinde 1477-1478 yılları arasında sarayın dış duvarının yapımını anlatan bölümde Bab-üs Selam'ı destekleyen iki kuleye değinmesinden dolayı kuleler bu süre içerisinde yapılmış olmasıdır. Bab-üs Selam'ın ikinci avlusunda revakın varlığıyla ilgili olarak 16. yüzyılın başlarına doğru yapılan iki eser bilgi vermektedir. Bazı kaynaklarda Bab-üs Selam'ın cephesindeki tepe mazgalları ve mazgal deliklerinin savunma amaçlı tasarlandıklarının söylenmesine karşın, mazgalı parapet ve friz dekoratif motiflerdir. Mazgal delikleri de ışık almak amaçlı yapılmıştır. Bab-üs Selam,

Kanuni, III. Mehmet, III Mustafa ve II. Mahmut dönemlerinde onarım görmüştür. Kapı bu günkü durumuyla kapıcı odaları olarak tanımlanan bölümlerde iç mekân düzeni örtü sistemine özgün değildir. İkinci avlu cephesi 18. yüzyıl Barok görünümündedir. Topkapı Sarayındaki Bab-üs Selam'ın Öncülü Edirne Sarayında Birinci Avlu ve Üçüncü Avlu arasındaki Divan Kapısıdır. Kapının birinci avlu cephesi ve avlu devam eden revakta dört ahşap sütuna dayandırılmakta ve genişletilen kurşun kaplı bir saçak şeklindedir. Bir saray motifi olarak Kuleli giriş kapılarının uygulamaları İslam dönemi ile Roma kültürünün etkisi altındaki kültürlerde değişik biçimlerde görülmektedir. Kudüs şehrinin giriş kulesinde olduğu gibi kuleden giriş düzeninin ayrı olarak kabul edilmiştir (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Şekil 1'de T:30 nolu resimde görüldüğü gibi kapının yapısında kullanılan malzeme dökme demirdir. Kapıda ortada çok kollu yıldızla başlayıp kenarlara doğru dağılan birbirine geçmiş geometrik şekiller vardır. Bu kapının ebatları günümüz kapı ölçülerinden büyüktür. Bu kapının konumu ve öneminden kaynaklanmaktadır. Kapıda dört ayrı göbek oluşturulmuştur. Bu göbeklerin içinde de geometrik şekiller yapılmıştır. Geometrik şekiller motiflerle süslenerek farklı açılımlar ve biçimlerin oluşması sağlanmıştır (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Bab-üs Saade Kapısı

Üçüncü avludan dördüncü avluya geçişi sağlayan Bab-üs Saade, Akağalar Koğuşu ile Bab-üs Saade ağası koğuşu arasında yer almaktadır (Şekil 1: 23 nolu kapı). Sarayın ilk giriş kapısı gibi çift kapı düzenindedir. İkinci avluda Bab-ü Selam'ın eksenine göre doğuya kaydırılmıştır. Bu kapılar Akağalar tarafından korunmaktaydı. 11.45m x 6.49m boyutlarında kapı arasında sol tarafta bir ocak ile her iki tarafta yükselmiş şekiller bulunmaktaydı. Kapı arasında ve yan taraflarda koğuşlara geçişler vardı. Bab-üs Saade'nin bu günkü görünümü girişte revakın yükseltilmesi ile belirginleştirilmiştir. Avlu törenlerinde ikinci avluda sultan tarafından kullanılan tek mekân olan Bab-üs Saade, sultanların tahta çıkışlarında, "ayak divan" ismi verilmiş olan divanlarda, bayramlarda sultanın kutlamaları kabul etmek için tahtının

konulduğu yerdi (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Ayrıca önemli seferlerde Sancak-ı Şerif özel bir törenle Bab-üs Saade önüne dikilirdi. Topkapı Sarayının kuruluş şemasında arz odası ile birlikte planlanan Bab-üs Saade sarayda halkın giremediği bölümü ilk bölümden ayırmaktadır. Bu özelliği ile Endervinun dışa açılan kapısı durumundadır. İlk iki kapıya göre çok daha yalın biçimlenmiş bu kapıda saray semasındaki açık, yarı açık, özel bölüm dizinindeki anıtsal boyuttan insan boyutuna doğru bir geçiş izlenmektedir. Edirne sarayında birinci avlu ile ikinci avlu arasında geçiş sağlayan Bab-üs Saade, saray yerleşim düzeni içindeki konumu ile Topkapı Sarayının konumu aynıdır. Yine arz odası ile birlikte planlanan Bab-üs Saade giriş eksenine genişleyen ve yükselen saçak altında basık kemerli tek kapı olarak düzenlenmiştir (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Bab-üs Saade kapısının yapımında metal malzeme kullanılmıştır. Kapının boyasında ahşap malzeme görüntüsü verilmeye çalışılmıştır. Bu kapı avlular arası geçişi sağlamaktadır. Kapıda birde halka şeklinde kapı kolu kullanılmıştır. Günümüzde yapılan kapı şekillerine benzemektedir. Kapının üst kısmı kemerli olup, yatay ve dikey göbekler oluşturulmuştur (Seçkin, 1990; Yücel, 2001).

Topkapı Sarayında bulunan diğer kapılar

T:1 nolu kapı çift kanatlıdır. Yapımında kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapının üzerinde ise yarım daire şeklinde camlı bir kısım vardır. Kapının göbek kısmında yukarıdan başlayıp aşağıya doğru inen bir düz hat vardır. Kenarına profil açılarak sade bir görüntü verilmiştir. Kapıda hem topuz şeklinde kol hem de kilit yeri vardır. Kol ve kilit yeri ergonomik açıdan incelendiğinde normal ölçülerden aşağıdadır. Uzaktan bakıldığında uzunlamasına bir hat belirlemektedir. Bu kapının örnekleri günümüzde yapılmaktadır.

T:2 nolu kapının yapımında kullanılan ahşap malzeme meşedir. Tek kanatlı ve yanda sabit bir bölme vardır. Kapının üst kısmında uzun alt kısmında kısa göbek oluşturulmuştur. Göbek kenarlarına kademeli profil açılarak görünüm zenginleştirilmiştir. Çizgiler genelde düz hatlı ve 90°'lik bir açı oluşturacak şekilde

dikdörtgen bir görüntü kazandırmıştır. Kapıda bulunan bütün masif parçalar meşe ağacından yapılmıştır. Günümüzde uygulana bilecek kapı örneklerindedir.

T:3 nolu kapı çift kanatlıdır. Yapımında kullanılan ahşap malzeme çamdır. Kapının üst kısmında kemer oluşturulmuştur. Kapının göbek kısmında kordonlu çıtalarla Barok tarzı şekillendirilmeye gidilmiştir. Daha sonra çıta sarıya boyanmış ve kapının rengi koyu gridir.

T:4 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Kapının yüzeyinde kullanılan düz ve eğrisel çizgilerden oluşan Barok tarzı kordonlu çıtalarda kullanılan ahşap malzeme meşe'dir. Kemer oluşumu bu kapıda da mevcuttur. Kapı kolu halkalı biçimdedir. Kapının alt kısımlarına metal plakalar yapıştırılmıştır.

T:5 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Günümüz kapılarına çok benzemektedir. Üst kısmında kenarları kordonlu düz ve eğrisel Barok tarzı göbek uygulaması yapılmıştır. Uzaktan bakıldığında sade bir görüntü göze çarpar. Kapının üst kısmı kemerlidir. Günümüzde uygulanan kapı örneklerindedir.

T:6 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Orta kısımları geniş kordonlu çıtalar ile dikdörtgen biçiminde göbek oluşturulmuştur. Uzaktan bakıldığında sade bir görüntü oluşturur. Kapının üst kısmı düzdür. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

T:9 nolu kapı boyalı olduğu için kullanılan malzemeyi tahmin etmek zordur. Muhtemelen çam olabilir. Kapı çift kanatlıdır. Bu kapıda farklı bir uygulama ise kapının orta kısmında göbekte oluşturulan, yan yana getirilen dar ve uzun parçalardır. Kapının üst kısmında sivri bir kemer oluşturulmuştur. Bu yapılan uygulama kapıyla bitişik değildir. Kemerli olan kısım içinde cam uygulaması vardır. Sağlam olması açısından kapıda 4 adet yatay kayıt bulunmaktadır. Düz hatlara sahip olduğu için yapımı daha kolaydır. Günümüzde uygulanan kapı örneklerindedir.

T:10 nolu kapının yapımında kullanılan malzeme metaldir. Kapı çift kanatlıdır. Sarı ve yeşil renklere boyanmıştır. Kapının orta bölümünde kare, alt ve üst bölümlerinde dikdörtgen şekiller mevcuttur. Bu şekillerin dış yüzeyleri altın taklidi yıldızla kaplanmıştır.

Kapının tam orta kısmında metal bir plaka üzerinde Osmanlıca yazılar vardır. Asma kulp ve asma kilit kullanılmıştır. Kapının kasa kısmındaki dış çerçevenin üst kısmı yayvan kemerli yapılmıştır. Kapının üst bölümündeki dikdörtgen bölümlerinde bu kemer görüntüsüne uyulmamıştır. Düz hatlı bölümlerinde kordon uygulaması vardır.

T:11 nolu kapı çift kanatlı bir kapıdır, görünüş bakımından sadelik hâkimdir. Yapımında kullanılan ahşap malzeme cevizdir. Kapının üst kısmı yayvan kemer biçimindedir. Yatay ve dikey kayıtlara kordonlu çita yerleştirilmiştir. Kapıda bir de asma kilit vardır. 3 ayrı biçimde düz göbek oluşturulmuştur. Kapıda dikkat çeken başka bir hususta kapı kolunun olmamasıdır.

T:12 nolu kapının yapımında kullanılan ahşap malzeme çamdır. Örtücü boya yapılmıştır. Sarayın özelliği sayılan kemer oluşturulmuş; alt, orta ve üst kısımlarda göbek yapılmıştır. Kapı kolu mevcuttur. Ayrıca asma kilitler vardır. Kapının kenarlarına profil açılmıştır. Depolama bölümünün kapısı olduğundan dolayı pek önemsenmemiştir. Üst bölümdeki göbekler dış çerçevedeki kavis'e uygun olarak yapılmamıştır. Uzaktan bakıldığında sade bir görünüme sahiptir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

T:16 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı sonradan boyanmıştır. İlk göze çarpan alt, orta ve üst kısımda oluşturulan göbeklerdir. Böyle uygulamalar günümüzde mevcuttur. Topkapı Sarayında kullanılan çoğu kapılarda meşe ağacı kullanılmıştır. Üst kısmı köprü şeklindedir. Göbek kısmında parçaların kenarına kordon açılmıştır. Sade bir görüntü oluşturulmuştur. Kapıda kilit vardır. Yapım tekniği bakımından günümüz kapılarına uyum göstermektedir.

T:17 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme cevizdir. Çift kanatlı bir kapı özelliği taşımaktadır. Kapıda gözle görülen ilk detay göbek kısmında bulunan çiçek desenli motiflerdir. İşçilik bakımından fazla uğraşmış bir kapıdır. Kare ve dikdörtgenden oluşan göbeklerin orta kısımlarında hatai tarz süslemelere yer verilmiştir. Üst bölümdeki göbeklerde Osmanlıca yazılar mevcuttur. Göbek kısımlarını oluşturan masif çiteler zarif ve çok ince bir ustalık isteyen işçilikle yapılmıştır. Kapının alt kısmı kabartmalıdır. Kapının orta yatay kayıtın da ise daire

şeklinde altın yaldızlı şekiller monte edilmiştir. Kapı odaya giriş için tasarlanmıştır. Kapının üst kısmı yayvan kemer biçimindedir. Kapının ahşap bölümünün üst kısmında oluşturulan ahşap karelerin kemer kavisine uyulmadan düz hatla bitirildiği görülmektedir. Kilit konulmuş ve kol bulunmamaktadır.

T:18 nolu kapının yapımında kullanılan ahşap malzeme cevizdir. Kapı çift kanatlıdır. Kapıya uzaktan bakıldığında heybetli ve ihtişamlı bir görünüme sahiptir. İşçilik bakımından, son derece ince ve zarif bir el işçiliği göze çarpar. Kapının çoğunluğu göbeklerden oluşmaktadır. Göbeklerin ortasında rumi ve hatai tarz süslemelere yer verilmiştir. Kapının dış çerçevesini oluşturan bölümde barok döneminin kademeli kemer uygulaması vardır, kapının ahşap kısmındaki göbeklerin en üste gelen bölümünde kemer kavisine uyulmamıştır. Kordonlu masif çiteler dikkati çeken önemli unsurlardandır. Alt ve üst göbek parçalarının yatay ara bölme kayıtlarına dairesel altın yaldızlı rozetler monte edilmiştir.

T:19 nolu kapının yapımında kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapının çift kanatlı bir yapısı vardır. Beş adet göbek (pano) mevcuttur. Kenarlarında ustaca hazırlanmış kordonlu masif çiteler bulunmaktadır. Göbeklerin ortasında hatai ve rumi tarz el oyması süslemeler vardır. Diğer iki göbeğin ortasında ise kabartmalı Osmanlı yazısı bulunmaktadır. Uzaktan bakıldığında labirent şeklini anımsatmaktadır. Orta kısmında bulunan kayıtlarda gümüşten yapılmış daire şeklinde pullar vardır. Bunların üzerinde desenler kablıdır. Buda kapıya değişik bir görünüm kazandırmıştır. Kapının uygulandığı bölümde yayvan kemer uygulaması vardır. Kapının üst bölümünde bu kemere uyulmamıştır.

T:20 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme cevizdir. Kapının göbek kısmı aşağıdan yukarıya doğru desenlerle süslüdür. Alt ve üst kısımlarda dikdörtgen göbek içerisinde Osmanlıca yazılar vardır. Orta da ise hatai ve rumi tarz süslemeler vardır. Göbekleri oluşturan kordonlu çiteler son derece zarif ve usta bir işçilikle yapılmıştır. Kapının bazı yerlerine daire şeklinde pullar yapıştırılmıştır. Bu kapının seri üretim hattında üretilmesi güçtür. Yapımı

işçilik bakımından ustalık gerektiren bir kapıdır.

T:21 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı sonradan koyu kahverengine boyanmıştır. Bu uygulama kapının görünüşünü olumsuz yönde etkilemektedir. Kapının alt ve üst kısmında yatay konumda, orta kısmında ise dikey konumda uzun göbek uygulaması yapılmıştır. Üst göbek parçalarında kapının geldiği bölümdeki kemer kavisine uyulmamıştır. Göbeği oluşturan masif parçaların kenarlarına kordon açılmıştır. Sade ve simetrik bir görüntü oluşturulmaya çalışılmıştır. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

T.24 nolu kapının yapımında kullanılan malzeme metaldir. Kapının üst kısmı kemerli bir yapıya sahiptir. Halkalı şekilde kulp vardır. Dar ve uzun parçalar kullanılarak dikdörtgen göbek oluşturulmuştur. Uzaktan bakıldığında kapı yüzeyinde hoş bir görüntü oluşmaktadır. Üst göbekler kapı üstü kemere uygun kaviste yapılmamıştır.

T.25 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Yatay ve dikey olarak göze çarpan kare ve dikdörtgenler künde-kari tekniğiyle oluşturulmuştur. Kapının üst kısmına yayvan kemer uygulanmıştır. Kapının yapımında bu kemere uyulmamıştır. Uzaktan bakıldığında hoş bir görünüme sahiptir. Yapımı beceri ve ustalık gerektirir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir. Seri üretime uygun değildir. Kapı üzerinde farklı motiflerde hazırlanmış metal aksesuarlar mevcuttur.

T:26 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Yatay ve dikey olarak göze çarpan kare ve dikdörtgen masif parçalar künde-kari tekniğiyle birleştirilmiştir. Kapının üst kısmına yayvan kemer uygulanmıştır. Ahşap kısmın üst bölümündeki göbeklerde dış çerçevedeki kemer kavisine uyulmamıştır. Metal aksesuarlar estetik görünümü tamamlar niteliktedir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir. Seri üretime uygun değildir.

T:27 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Yatay ve dikey olarak göze çarpan kare ve dikdörtgen masif parçalar künde-kari tekniğiyle birleştirilmiştir. Metal aksesuarlar genel görünüme uygundur. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir. Seri üretime

uygun değildir. Kullanılan ahşap malzemenin çok iyi seçilmesinin ve kurutulmasının yanı sıra, yapımı beceri ve ustalık isteyen künde-kari tekniğinde yapılmış önemli bir örnektir.

T:28 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme cevizdir. Kapıda uygulanan teknik günümüzde gerçekten beceri ve özel itina gerektiren künde-kari tekniğidir. Ortada sekiz kollu (köşeli) yıldızla başlayıp geometrik şekillerin birbirine geçmesi ile oluşturulan motifler künde-kari tekniğinde yapılmıştır. Sekiz kollu yıldız motiflerinin orta kısmında rumi tarz zarif el oyması süslemelerine yer verilmiştir. Geometrik şekillerin birbirine geçmesiyle oluşturulan bazı göbek parçalarının iç kısmına da zarif el oyması süslemeler yapılmıştır. Güzel bir görünüme sahiptir. Yapımı sabır, beceri ve ustalık isteyen bir uygulamadır. Seri üretime uygun değildir. Kullanılan ahşap malzemenin çok iyi seçilmiş ve kurutulmuş olması gerekir.

T:38 nolu kapının yapımında ahşap malzeme olarak çam kullanılmıştır. Kapının alt kısmında göbek oluşturulmuş ve kenarları kordonlu çıtalarla çevrilmiştir. Kapının üst kısımları camdır. Üst kısımda kemer oluşturulmuştur. Camlarda desen ve motif vardır. Sade ve orantılı bir düzen söz konusudur.

T:39 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Kapının alt kısmında dışa doğru taşan göbekler vardır. Göbeklerin etrafı kordonlu çıtalarla çevrilmiştir. Kapının alt bölümü ahşap göbekli, üst bölümü camdır. Hemen kapı kolunun üzerinde başlayan bir raf bulunmaktadır. Kapı kolunda da papatya çiçek desenli motif vardır. Kapının yatay ve dikey kayıtlarına profil çıtalar yerleştirilmiştir.

Beylerbeyi sarayı kapıları

Önceleri İstavroz Bahçeleri adıyla anılan Beylerbeyi Set Bahçeleri'nin güzelliği, bu bölgede Bizans'lılar döneminden itibaren görkemli binaların yapılmasına neden olmuştur. Bölge şimdiki adı Sultan III. Murat döneminde (1574-1595) Rumeli Beylerbeyi olan Mehmet Paşa'nın buradaki yalısından almaktadır. Çeşitli dönemlerin yapılarından sonra II. Mahmut döneminde yapılan ahşap sarayın yanmasıyla Sultan Abdülaziz, burada 1861-1865 yılları arasında bugünkü sarayı yaptırmıştır. Mimarı Serkiz

Balyan'dır ve yapımında beş bin işçi çalıştığı bilinmektedir. Rönesans ve Barok karışımı bir üslupta mermer ve Bakırköy'den getirilen küfeki taşından yapılmış olan sarayın altı büyük salonu ve yirmi dört büyük odası vardır. Gerek dış görünüşü gerekse iç mekan düzenlemesi bakımından oldukça süslüdür. Bodrumuyla beraber üç katlıdır (Akşit, 1981; Tuğlacı, 1993).

Harem ve selamlık dairelerinin cepheleri denize bakar. Binaya giriş üç cephededir. Dışa göre iç süsleme, çok daha farklıdır. Mobilyalarda, ayna, avize, konsol ve kornişlerde XIX. Yüzyıl Avrupa sanatlarının etkisi görüldüğü gibi tavanda ve sütun başında doğu üslubu bir batı anlayışı içindedir. Tavanda doğu üslubuna özgü geçmeler, mukarnasa benzeyen aralıklar, aralarındaki stilize rumi tarz süslemeler yeni bir boyut kazanmıştır. Sarayın birçok oda ve salon tavanlarını süsleyen yağlı boyalar arasında Osmanlı bayrağını taşıyan yelkenli savaş gemileri ayrıca tavan ve duvarlarda güzel süslü, talik yazı karakteri ile yazılmış manzum parçalar dikkat çeker. Saraya giriş haremde, selamlık ve koltuk kapılarından olmak üzere üç yerdendir. Batıda yer alan selamlık kapısının önünde yarım daireler biçiminde mermerden Barok stildeki merdivenler ile sütunlu girişin iki yanında yine mermerden iki aslan heykeli bulunur. Buradan dört basamaklı selamlığın giriş, salonuna çıkılır. Deniz tarafındaki duvar üzerindeki ağır demir döküm kanatlı Osmanlı arması bulunmaktadır (Akşit, 1981).

Sarayın içindeki girişin önünde barok kavisli basamaklar yer alır. Dışta belirli bir kişilik göstermeyen süsleme üslubu, içte yeni bir karakter kazanmış olarak karşımıza çıkar. Mobilyalarda, zenginlerin avize, ayna, konsol, dolap ve perde kornişlerinde XIX. Yüzyıl zevki hâkim ise de tavan eteklerinin süslemelerinde sütun başlıklarında artık yeni bir üsluba varıldığını görürüz. XIX. Yüzyıl Osmanlı saray üslubu denilebilen bu üslupta doğu motifleri bir batı esprisi içinde, yeni bir anlam kazanarak uygulanmıştır. Sütun araları esasında Bursa kemerlerinden hareket edilerek ortaya konmuş kemerimsi bölmelerde birbirine bağlıdır (Akşit, 1981; Dökmeci ve ark., 1996).

Sarayda bulunan kapılar

B:7 nolu kapı dışarıya yönelik yapılmıştır. Bahçe kapısı niyetinde fakat görkemli bir giriş-çıkış için kullanılmıştır. Kapı çift kanatlıdır. Kullanılan malzeme metaldir. Daha sonra kapı beyaza boyanmıştır. Kapıda oluşturulan göbeklerde kare ve eğri çizgili hatlar yer almaktadır. Kare ve barok dönemi kavislerini andıran eğri çizgili hatlar yer almaktadır. Profilli çıtalar yüzeye applike edilmek suretiyle uygulama yapılmıştır. Kapının bitim noktasında köprüye benzer kavis yapılmıştır. Bu da kapıya farklı bir görünüm kazandırmıştır. Bu kapıda iki adet topuz şeklinde kol vardır.

B:8 nolu kapının yapımında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Kapı düz hatlardan oluşmaktadır. Profilli çıtalarla kenarlar süslenmiştir. Kapının alt bölümleriyle üst bölümlerinde dar ve uzun parçalar dikey konumda kullanılmıştır. Böylece göbek kısmı oluşturulmuştur. Kapıda asma kilit ve kapı kolu bulunmaktadır. Kapı iki kanatlıdır.

B:15 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Kapının üst kısmındaki çeyrek kavisli göbekler, üst bölümde uygulanan barok dönemi kavislerine benzer görünümündedir. Orta ve alt bölümdeki göbeklerde göbek kenarlarına ve dış çerçevelere kordonlar açılmıştır. Alttaki yatay kayıtlar geniş tutulmuştur. Oyma süslemelere yer verilmemiştir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

B:34 nolu Beylerbeyi Sarayının giriş kapısında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Göbeklerde dış çerçeve sekizgen şekillerden oluşturulmuştur. Kapı çift kanatlıdır. Kapının üst bölümünde barok stiline özgü kavis uygulanmıştır. Üst bölüm camlıdır. Kordonlu çıtalarla oluşturulan sekizgen göbek uygulamaları barok stiline en belirgin özelliklerindedir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

B:35 nolu Sarı Köşk kapısının yapımında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Fakat kapı daha sonradan koyu kahverengiye boyanmıştır. Kapı yüksekliği uzun tutulmuştur. Kapı çift kanatlıdır. Göbeklerde oluşturulan geometrik şekiller kapıya farklı bir görünüm kazandırmıştır. Geometrik şekilli ahşap çerçeveler altı ve sekiz

köşelidir. Barok stili özelliklerini yansıtan geometrik şekilli göbeklerdeki kordonlu ahşap çitalar yüzeye aplik şeklinde uygulanmıştır. Üst yüzey işlemlerinde yağlı boya kullanılmıştır.

B:36 nolu Deniz Köşkü kapısının yapımında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Kapı çift kanatlı olarak düşünülmüştür. Göbeklerde oluşturulan geometrik şekiller kapıya farklı bir görünüm kazandırmıştır. Geometrik şekilli ahşap çerçeveler altı ve sekiz köşelidir. Barok stili özelliklerini yansıtan geometrik şekilli göbeklerdeki kordonlu ahşap çitalar yüzeye aplik şeklinde uygulanmıştır. Üst yüzey işlemlerinde yağlı boya kullanılmıştır. Kapının yan taraflarındaki duvarlarda kapı göbeklerindeki motif ve şekiller uygulanmıştır.

Yıldız sarayı kapıları

Yıldız Sarayı ilk kez Sultan III. Selim'in (1789-1807) annesi Mihrişah Sultan için yaptırılmış, özellikle Osmanlı padişahı II. Abdülhamit (1876-1909) zamanında Osmanlı Devletinin ana sarayı olarak kullanılmış olan saray, günümüzde Beşiktaş İlçesi'nde yer alır. Dolmabahçe Sarayı gibi tek bir bina halinde değil, Marmara denizi sahilinden başlayarak kuzeybatıya doğru yükselip sırt çizgisine kadar tüm yamacı kaplayan bir bahçe ve koruluk içine yerleşmiş saraylar, köşkler, yönetim, koruma, servis yapıları ve parklar bütünüdür. Yıldız sarayına açılan beş önemli kapı vardır. Koltuk kapı, Saltanat kapısı, Harem veya Valide kapısı, İç Harem kapısı ve Mecidiye kapısıdır (Bayrak, 1994).

Sarayda bulunan kapılar

Y:13 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı iki kanatlıdır. Kapının en üst kısmında barok stiline özgü kemer oluşturulmuştur. Kapıdaki bir başka güzel görüntü ise oluşturulan göbek yapısıdır. Değişik girinti ve çıkıntılardan oluşan göbek desenleri dikkat çekmektedir. Göbek kenarlarında kordonlu ahşap çitalar dış çerçeveyi oluşturmaktadır. Kapı göbek ve genel yapısıyla farklı bir estetik görünüme sahiptir.

Y:14 nolu Şale Köşkü kapısının yapımında kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Kapının göbek kısımlarında kare ve dikdörtgen şekiller vardır. Ayrıca kapının üst bölümünde çeyrek kavislerden oluşturulan iki adet göbek bulunmaktadır. Kapının kolu topuz şeklindedir. Topuzun üstüne süslemeler yapılmıştır. Kapının her iki yanında sütunlar vardır. Bu sütunlar kapıya farklı bir görüntü kazandırmıştır. Kapı ara kayıtları geniş tutulmuştur. Kapının üst bölümünde yer alan kemer ve kapı yüzeyinde bulunan göbek uygulamaları barok stilin genel özelliklerini yansıtır niteliktedir. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir.

Y:29 nolu kapıda kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı dış çerçevesinin içerisine yatay ve dikey konumda gelecek şekilde göbek parçaları konulmuştur. Göbek parçalarının kenarlarına kordonlar açılmıştır. Kapının üst kısmında sabit camlı bölme vardır. Camlar kordonlu çitalar arasına yerleştirilmiştir. Kapı kolu topuz biçimindedir. Kapıda dikkati çeken başka bir özellikte kapı kolunun hemen yanında ve aşağıdan yukarı boydan boya devam eden bir bini çitası yapıştırılmıştır. Bu parçanın üzerinde altta ve üstte olmak üzere iki adet el oyması rumi tarz süsleme vardır. Günümüzde uygulanabilir özelliktedir. Göbek görüntüleri künde kari tekniğinin farklı bir uygulaması şeklindedir.

Y:31 nolu Malta Köşkü kapısında kullanılan ahşap malzeme meşedir. Kapı çift kanatlıdır. Kapının üst kısımlarında daire şekillerinin içerisinde yaprak ve çiçek motiflerinin yer aldığı ağaç oymalar görülmektedir. Kapının ihtişamlı bir görünümü vardır. Çok zengin bir süsleme yapılmıştır. Kapı yüzeyinde orta ve alt bölümde oluşturulan göbekler yer almaktadır. Kapının genel görünümündeki estetik ve hareketliliği oluşturan biçimlerde rokoko ve barok etkisi görülmektedir. Göbek kenarlarında da oyma süslemelere yer verilmiştir.

Y:32 nolu Yıldız Sarayı kapısının yapımında kullanılan malzeme dökme demirdir. Kapı yüzeyinde kare ve daire şeklinde göbekler oluşturulmuştur. Simetrik bir düzen söz konusudur. Kapının alt kısmında iç-içe geçmiş iki kareden oluşan göbek vardır. Yatay ve dikey çizgiler

kullanılmıştır. Düz çizgilere aralıklarla üzerlerine işleme yapılmıştır. Kapının kolu topuz biçimindedir. Kapının heybetli bir görüntüsü vardır. Kapı çift kanatlıdır. Kapının yüzeyi korunamadığı için paslanmıştır. Çok değerli bir eserdir.

Y:33 nolu Harem kapısının yapımında metal malzeme kullanılmıştır. Kapı yüzeyinin boyanmasında yeşil ve sarı tonlar hâkimdir. Ortada daire şeklinde bir göbek oluşturulmuştur. Kapının etrafında aralıklarla daire şeklinde süsler vardır. Kapı çift kanatlıdır. Kapının üst kısmı kemerlidir. Kapının her iki yanındaki sütunlar kapıya heybetli ve ihtişamlı bir görünüm kazandırmıştır.

Y:40 nolu kapının yapımında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Alt bölümde göbek uygulaması vardır. Orta ve üst bölümde camlı bölmelere yer verilmiştir. Bölmelerin köşelerinde düz girintiler yer almaktadır. Alt bölüm göbeklerinde kordonlu ahşap çitalar kullanılmıştır. Camlı bölmelerde de aynı uygulama görülmektedir.

Y:41 nolu kapının alt kısmı ahşap göbekli ve üst kısmı camdır.. Kapının yapımında ahşap malzeme olarak meşe kullanılmıştır. Yüzeyine beyaz yağlı boya uygulanmıştır. Kapı çift kanatlıdır. Kayıtların kenarlarına kordon açılmıştır.. Göbek kısmında kordonlu çitalardan çerçeveler yapılarak hoş bir görüntü kazandırılmıştır. Kapıdaki kordon şekilleri çizgi halinde camlarda da uygulanmıştır.

Y:42 nolu kapı beyaza boyanmıştır. Kapı çift kanatlıdır. Kullanılan ahşap malzeme ise meşedir. Kapı eğri ve düz hatlı çizgilerden oluşmaktadır. Kapıda camlı kısımlar vardır. Yatay ve dikey kayıtlara kordonlu çitalar yerleştirilmiştir. Orta kayıta dörtgen şeklindeki bir motif tam orta kısmında yer almaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Sarayların iç dekorasyonu ve mimari özellikleri; imparatorluk döneminde önem kazanmış olup, iç zenginlik sarayların kapılarına da yansımıştır. Bu kapılarda kullanılan rumi ve hatai tarz süslemeler, motifler ve şekiller zarif bir görünüme sahiptir. Kapıların malzemeleri ile metal aksesuarlar bir uyum içerisinde ele alınmıştır. İncelenen sarayların kapıları, günümüz

örneklerine göre genellikle büyük ve iki kanatlıdır. Kapı kanatları zengin el işçiliği ile üretilmiş, ahşap malzeme olarak meşe, ceviz ve çam kullanılmıştır. Giriş kapıları sarayın sembolü niteliğindedir. Kapılar genellikle göbekli olarak üretilmiştir. Bazı göbek uygulamaları kapı dış çerçevesini oluşturan ahşap kayıtlar içerisine açılan kınışlı yuvaya monte edildiği gibi bazılarında ise kapı dış çerçevesinin içerisine yerleştirilen parçanın üzerine tutturulmuştur. Göbeklerin kenarları kordonlu, göbek kısımları ise çoğunlukla düzgün yüzeyli, bazen de süslemeli yapılmıştır.

Diğer kapılarda ise künde kari tekniği, geometrik süslemeli ve camlı olarak uygulanmıştır. Künde kari tekniğinin uygulandığı kapıların bazılarında yatay ve dikey konumda dikdörtgen ve kare ahşap parçaların kapının dış çerçevesinin içerisine çok iyi tasarlanmış, çok iyi matematiksel hesabı yapılmış, estetik açıdan göze hoş gelen bir geometrik düzenleme ve nefis bir ahşap işçiliği uygulanmıştır. Künde kari tekniği uygulanan diğer kapıların bazılarında ise çok kollu yıldız motifinin de yer aldığı geometrik şekilli uygulamalarda ise sekiz kollu yıldız motifi başta olmak üzere oluşan bazı geometrik şekillerin iç kısımlarına kıvrık dal üslubu rumi ve hatai tarz süslemeler uygulanmıştır. Bazı saray kapılarının genel form ve süslemelerinde ise barok tarzı kavislerin süsleme motiflerinin ve kordonlu ahşap çitaların yer aldığı görülmüştür. Göbeklerin oluşturulmasında kordonlu ahşap çitalara da çok yer verilmiştir. Bu uygulamalarda barok dönemi etkisi görülmektedir. İncelenen saray kapılarının bu özellikleri bazı geleneksel Afyonkarahisar evlerine ait kapıların özellikleriyle de uyum göstermektedir (Yıldırım, 2006; Yıldırım ve ark., 2006). Kapıların yapımında ahşap malzeme olarak çoğunlukla meşe'nin tercih edildiği görülmektedir.

Ülkemizin zengin kültürel mirası açısından son derece önemli olan Osmanlı sarayları başta ince yapı elemanları olmak üzere, restore edilerek gelecek kuşaklara aktarılmalıdır. Bununla beraber saraylar ve onların mimari elemanları, günümüz üretim teknolojisi ile yeni yapılarda da uygulanarak, birçoğu mimari açıdan önemli bir değer

taşımayan günümüz yapılarına alternatif olarak düşünülebilir.

Sahip olduğumuz ve yok olmaya yüz tutmuş bu değerli tarihsel mirasa ait geleneksel süsleme, detay, künde-kari v.b. ahşap yapım tekniklerinin korunması, yeni yorum ve uygulamalarla yaşatılması sağlanmalıdır.

Son yıllarda Selçuklu ve Osmanlı dönemine ait süsleme motiflerinin ahşap kapı, tavan, sedir, minber, sandık ve bazı mobilya örneklerinde uygulandığını görmek mümkündür. Geometrik şekilli bazı motiflerin günümüz teknolojisinde CNC tezgâhlarında düzgün ve kısa sürede çok sayıda üretilmesi, bu çalışmalarda önemli katkılar sağlamaktadır. Kültürel mirasımızın önemli zenginliklerinden olan süsleme motiflerimizin mobilya ve dekorasyon alanında daha yaygın olarak kullanılması kültürel mirasımızın korunması, mobilya ve dekorasyon sektörüne tasarım ve estetik açıdan olumlu katkılar sağlaması açısından önemlidir.

Son yıllarda eski eserlerin restore çalışmalarına verilen önemin artırılarak devam ettirilmesi gerekli ve önemlidir. Bu konuda yerel yönetimlerin, kültür bakanlığının konuyla ilgili eğitim veren üniversiteler başta olmak üzere eğitim kurumlarının, duyarlı iş adamlarının, bu mekânlarda görev yapan teknik ve idari personelin bilinçli, sabırlı ve birlikte özverili çalışmalarına her zaman ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

Akşit, İ., 1981. İstanbul, Türkiye'nin Tarih Hazinesi, Sandoz Yayınları No: 3, Ali Rıza Baksan Güzel Sanatlar Matbaası AŞ.

Eczacıbaşı, N., 1997. Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, İstanbul.

Bayrak, M. O., 1994. Türkiye Tarihi Yerler Kılavuzu, İnkılap Kitap Evi.

Dökmeci, V., Yürekli, H., Erkök, F., 1996. İstanbul'da Konut Girişleri ve Kapılar, Literatür Yayınları, İstanbul, 1-208.

Necipoglu, G., 1991. Architecture, Ceremonial, and Power: The Topkapı Palace in the Fifteenth and Sixteenth Centuries: Reviews & ratings, MIT Press 1-356.

Seçkin, N., 1990. Topkapı Sarayı'nın Biçimlenmesine Egemen Olan Tasarım Gelenekleri Üzerine Bir Araştırma (1455-1755), İstanbul.

Tuğlacı, P., 1993. Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma Dönemi ve Balyan Ailesi, Çığır Kitap Evi, İstanbul.

Uzunçarşılı, İ. H., 1988. Osmanlı Devletinde Saray Teşkilatı, T.T.K. Basım Evi, Ankara, 1-584.

Yıldırım, K., 2006. Geleneksel Afyonkarahisar Evlerine Ait Kapılar Üzerine Bir Araştırma, G.Ü. Müh. Mim. Fak. Dergisi, Cilt 21, No: 1.

Yıldırım, K., Kahraman, N., Hidayetoğlu, M.L., 2006. The Investigation of Doors Belonging to Traditional Afyonkarahisar Houses, 9th International Symposium of Traditional Arts, İzmir, 16-18 November.

Yücel, R., 2001. Saray Kapıları ve Süslemeciliği, Mezuniyet Tezi, Gazi Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası, Ankara.

Şekil 1. İncelenen Osmanlı saraylarının göbekli ve süslemeli kapı örnekleri

Şekil 1. İncelenen Osmanlı saraylarının göbekli ve süslemeli kapı örnekleri (Devamı)